

Afyon Sultandağı Meslek Yüksekokulu öğrencilerinde alkol kullanım yaygınlığı ve alkol kullanımını etkileyen faktörler Alcohol consumption prevalence and factors affecting alcohol consumption among Afyon Sultandagi Vocational High School students

Muhteşem Erol Yayla

Uzm.Dr., Sultandağı İlçe Devlet Hastanesi, Afyonkarahisar, Türkiye

Özet

Amaç: Çalışmada Afyon Sultandağı Meslek Yüksekokulu öğrencilerindeki alkol kullanımının yaygınlığı ve gençlerin alkol kullanım sebeplerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışma 15.02.2012 ve 01.03.2012 tarihleri arasında yapıldı Afyon Sultandağı ilçesi meslek yüksekokulunda okuyan 168 öğrenciye 10 soruluk bir anket uygulandı. Çalışmanın istatistiksel değerlendirilmesinde Mann Whitney-U testi ve T-test kullanıldı.

Bulgular: Öğrencilerin 115'i (%31,5) kız, 53'ü erkekti (%68,5). Alkol alan ve almayan gruplar istatistiksel anlamlılık açısından karşılaştırıldığında; cinsiyet (p:0,011) ve ailede alkol kullanımı açısından (p:0.0001) belirgin farklılık saptandı. 21 yaş altı ve üstü alkol kullanımı arasında fark olup olmadığını araştırıldığında; gruplar arasında istatistiksel fark olmadığı gözlemlendi (p:0,335). Yine bir denetimin olması, yurttan veya ailesiyle birlikte kalma, evde tek başına ya da arkadaşları ile kalma açılarından istatistiksel anlamlı farklılık saptanmadı (p:0,457). Çalışmamızda alkol kullanım oranı erkek öğrenciler (%34) için literatürle uyumlu iken, kız öğrenciler (%16) için uyumlu değildi. Alkol tercihleri ile ilgili sorularda da ilk sırada votka (%32), ikinci sırada bira (%18), üçüncü sırada rakı (%14) tercih edilmekteydi. Hangi ortamda içtiklerine dair soruda %84'ü arkadaşları ile içtiklerini belirtmiştir. Neden alkol almak istersiniz sorusuna da %80'i hoşuma gittiği için veya merak ettiğim için cevabını vermiştir.

Sonuç: Özellikle erkek çocuklarda ve alkol kullanan ailelerin çocuklarında alkol kullanımının farklı olması, ebeveynlere örnek olma bakımından özellikle erkek çocuklar için dikkatli olmayı; 15-17 yaşta alkol alımına başlamanın %34 gibi bir oran olması da erken yaşlarda, ebeveynlerin dikkatli gözetici tutum göstermeleri gerektiği sonucunu çıkarmaktadır.

Anahtar kelimeler: Alkolizm, üniversite, öğrenci

Abstract

Objective: In this study, it is aimed to report prevalence of alcohol consumption and reasons for consumption among Afyon Sultandağı Profession High School students.

Material and Method: Study was performed between 15.02.2012 and 01.03.2012. A questionnaire including 10 questions was applied for 168 students of Afyon Sultandağı Profession High School. For the assessment of survey; Mann Whitney-U test and T-test were used.

Results: 115 students (31.5%) were female, 53 were (68.5%) male. When the alcohol consuming and non-consuming groups were assessed for statistical significance; gender (p:0,011) and alcohol consumption in the family (p:0.0001) showed statistical significance. For alcohol consumption between over 21 years of age and under 21 years; there was no significance (p:0,335). Moreover; no statistical significance for alcohol consuming between students who were staying with their parents or in special residence, for students who have supervisor for them and staying on their own alone or with their friends; was detected (p:0,457). Alcohol consumption rate in the study was consistent with literature for boys (%34), but not consistent for girls (%16). The first choice for alcohol was vodka (%32), second was beer (%18) and the third was raki (%14). Answer for the question about the place they consume alcohol was with friends 84%. They answered the question; why you consume alcohol, as we like it or we wonder about it for 80%.

Conclusion: While alcohol consumption is significant in boys and in children who have alcohol consuming parents, parents need to be cautious in being a model for their children and because alcohol consumption beginning age is 15-17 years of age, parent's supervision for adolescents is important in those early ages.

Key words: Alcoholism, university, student

Giriş

Alkol kullanımı ve buna bağlı bozukluklar, kullanımının özellikle erken yaşta başlaması ve bazen alkolizme dönüşmesi nedeni ile genç yaş grubu için ayrı bir önem taşımaktadır. Alkolizm batı dünyasının en önemli halk sağlığı sorunlarından biridir (1,2). Kullanıldığında insana yalancı bir iyilik hali, kendine güven duygusu sağlayan alkol; gencin yetersizlik duygusunu, kaygılarını ve çekingenliğini ortadan kaldırmakta, ayrıca kabadayılık gibi davranışlarla erişkin olduğunu kanıtlamaya yaramaktadır (3). Sorunlu gençler bu tür maddeler yardımıyla benlik saygılarını bir süre ayakta tutabilmektedir (4). Genci alkol kötüye kullanımı, alkol bağımlılığı ve alkolle ilişkili bozukluklardan koruyan veya yatkın hale getiren ilişkili ya da ilişkisiz birçok faktör vardır. Bunlar alkolün fiyatı ve elde edilebilirliği, toplumun alkol kullanımına ve kullanım bozukluklarına bakış açısı, bireyin sosyo-kültürel, psikolojik, fizyolojik ve genetik yapısı gibi faktörlerdir (5). Alkolizmin gelişiminde %50-60 oranında genetik faktörlerin rol oynadığını gösteren çalışmalar da vardır (6,7).

Alkol tüketimi yüksek kan basıncı, iskemik kalp hastalığı ve bazı kanserleri de içeren 60 hastalığın gelişimi ile ilişkilendirilmiştir (8,9). Bununla birlikte az veya orta düzeyde alkol kullanımının, bu kullanım miktar tanımları değişse de, iskemik kalp hastalığını azalttığını (10,11,12,13,14) veya hem iskemik kalp hastalığını hem de tip 2 diabetes mellitusu azalttığını belirten çalışmalar da vardır (15,16). Yine alkol almayanlara göre hafif veya orta derece kullananların daha düşük mortaliteye sahip oldukları, ağır içenlerin ise daha yüksek mortaliteye sahip oldukları gösterilmiştir (17,18,19,20).

Bu çalışmada; Afyon Sultandağı Meslek Yüksekokulu öğrencilerindeki alkol kullanımının yaygınlığı ve gençlerin alkol kullanım sebeplerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Çalışma Afyon Sultandağı Meslek Yüksekokulu'nda okuyan öğrenciler üzerinde 15.02.2012 ve 01.03.2012 tarihleri arasında yapıldı. Öğrenciler www.random.org sitesinde kullanılan rastgele sayılar tablosuna göre okulun kayıtlarından rastgele seçilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerde gönüllülük esas alındı ve her öğrenciye bilgilendirilmiş onam formu okutuldu; anladıklarından emin olunduktan sonra imzaları alındı, çalışmaya katılmayı reddeden öğrenci olmadı. Öğrencilere anketlerin herhangi bir nedenle okul yönetimi ya da herhangi bir 3. kişi ya da kuruma

verilmeyeceği, isimlerinin kaydının tutulmadığı güvenesi verildi. Sorulara cevap verirken öğrenciler, bir çalışma odasına tek başlarına alındı. Çalışmaya katılanlara araştırmacı tarafından oluşturulmuş 10 soruluk bir anket uygulandı.

Veriler Statistical Package for the Social Sciences (SPSS 15.00) paket programı ile analiz edilmiştir. İstatistiksel değerlendirme, eğer örneklem grubu sayısı yeterli, varyanslar eşit ve normal dağılıma uygunsuz parametrik test, bu varsayımların karşılanmadığı durumda ise nonparametrik test kullanılarak yapıldı. Çalışmada Mann Whitney-U testi ve t-testleri kullanıldı.

Bulgular

Çalışmaya Afyon Sultandağı Meslek Yüksekokulu'nda okuyan 168 öğrenci katıldı. Öğrencilerin 115'i (%31,5) kız, 53'ü erkekti (%68,5). Yaş ortalaması 20,5±1,36 yaş olarak tespit edildi (min:17, max:24).

Alkol alan ve almayanların grupların karşılaştırılmasında, denek sayısı alkol alanlarda yetersiz olduğu için nonparametrik test olan Mann Whitney-U testi kullanıldı. Cinsiyet (p:0,011) ve ailede alkol kullanımı (p:0.0001) açısından istatistiksel anlamlı fark bulundu.

Erkek öğrencilerin 18'i (erkeklerin %34'ü), kızların 19'u (kızların %16'sı) alkol kullandığını belirtti. 21 yaş altı ve üstü alkol kullanımı arasında istatistiksel anlamlı fark olup olmadığı araştırıldı. Her iki grubun varyanslarının eşit olup olmadığını gösteren Levene testi farksızlık yönündeydi (p:0,055, p<0,05). Her iki grubun histogram grafiği normal dağılım gösteren grafiğe sahipti, bu nedenle matematiksel dönüşüme gerek duyulmadı. Gruplar parametrik test uygulanma gerekliliklerini sağladıklarından 2 bağımsız grup olan 21 yaş altı ve 21 yaş ve üstü gruplar arasında alkol alımı arasında fark olup olmadığını göstermek amacıyla 2 bağımsız grup arası parametrik bir test olan t-test kullanıldı. Test sonucunda, gruplar arasında fark olmadığı sonucuna varıldı (p:0.335).

55 öğrenci (%33) tek başına evde veya arkadaşlarıyla beraber evde yaşıyorken, 113 öğrenci (%67) yurttan veya ailesiyle kalmaktaydı. Alkol alımı bakımından farklılığı değerlendirmek için grupların örneklem sayısının yeterli olması, varyansların eşit olması ve normal dağılım göstermesi nedeni ile t-testi uygulandı. Levene testine göre p:0,15 bulunması yani varyansların farksızlığı gösterilmiş olması üzerine uygulanan t-testinde p:0,457 olarak bulundu. Yani yurttan veya ailesiyle evde kalıp belli bir gözetmeni olan gençlerle, tek başına evde kalan veya arkadaşları ile evde kalan gruplar arasında alkol alımı bakımından farklılık saptanmadı.

Alkol tercihleri ile ilgili sorularda da ilk sırada votka (%32), ikinci sırada bira (%18), üçüncü sırada rakı (%14) tercih edilmekteydi. Şarap ve viski %12 ile dördüncü sıradayken, tekila ve kanyak %5, sonrasında ise %1 ile cin gelmekteydi.

Hangi ortamda içtiklerine dair soruda %84'ü arkadaşları ile içtiklerini; neden alkol almak istediniz sorusuna cevaben de %80'i hoşuma gittiği için veya merak ettiğim cevabını vermiştir.

İlk hangi yaşta alkol aldınız sorusuna ise , %34'ü 15-17 yaş arası, %29'u 17-19 yaş arası, %18'i 13-15 yaş ve %18'i 19-22 yaş arası şeklinde cevap vermiştir.

Tartışma

Tarih boyunca toplumların alkole karşı tutumları çok değişik olsa da, ılımlı miktarlarda kullanımı az çok kabul görmüş; aşırı ve uzun süreli kullanımı ise onaylanmamış, kötü bir davranış olarak görülmüştür (21). Yaşam boyu alkol kullanım oranları genel nüfusta (22) ve üniversite öğrencilerinde (23,24) %30 ile %60 arasında bildirilmişken batı ülkelerinde üniversite öğrencilerinde bu oran %88-%96 arasında değişmektedir (25,26). Çalışmada bu oran erkek öğrenciler (%34) için uyumlu iken, kızlar (%16) için uyumlu değildi. Bu değerlerin düşük olması, çalışmanın yapıldığı Afyon ilinin muhafazakar yapısına bağlandı. Sultandağı Meslek Yüksekokulu öğrencilerinde alkol kullanımının düşük bulunmuş olması, ilin bu genel özelliği ile ilişkili olabilir.

Amerika Birleşik Devletler'nde 2002-2008 yılları arasında eğitim gören kolej öğrencileri arasında yapılan bir çalışmada; kadınlar, 21 yaş üstü, kampus dışında yaşayanlar ve akademik olarak iyi performans göstermeyenler, sıklık ve hacim olarak daha fazla alkol tüketiyor bulunmuşken (27); yine başka bir kolejde yapılan benzer çalışmada ağır epizodik içki içme eğilimi %41'e karşılık %49'la erkeklerde daha fazla bulunmuştur. Çalışmamızda erkek öğrencilerin 18'i (erkeklerin %34'ü), kızların 19'u (kızların %16'sı) alkol kullandığını belirtti. İstatistiksel değerlendirmede, cinsiyet, alkol alma bakımından erkek olma ile ve yine ailede alkol kullanımı ile anlamlı farklı bulundu. Bu sonuçlar daha önce yapılmış çalışmalarla uyumlu idi. 21 yaş altı öğrencilerin 21 ila 23 yaş arası öğrencilere göre hafifçe daha az ağır içki içme epizodlarının olduğu tespit edilmiştir (28). Çalışmada bu iki grup arasında yapılan t-testi ile bu iki grup arasında içki içme yönünden bir fark olmadığı gösterildi. Ek olarak; yurttan veya ailesiyle evde kalan, yani belli bir gözetmeni olan gençlerle, tek başına evde kalan veya arkadaşları ile evde kalan grup

lar arasında alkol alımı bakımından farklılık saptanmadı.

Birçok ülkede bira kullanımı ile başlayan alkol alışkanlığı başta gelmektedir (29). Alkol konsantrasyonunun yüksekliği ve ülkemize has bir içki türü olması nedeni ile toplumumuzda rakı ilk tercih edilen alkollü içecektir. Biranın ikinci sıklıkta tercih edilmesi hem kolay ulaşılır hem de ucuz olmasından kaynaklanabilir (30). Çalışmada ise votka en çok tercih edilen, bira ikinci tercih edilen, rakı ise üçüncü tercih edilen içecektir. Bu eğilim; votkanın kola ve portakal sulu gazozlar ile karıştırılıp içiminin daha kolay olmasına ve nispeten ağız kokusu yapmamasına, böylece de ebebeyn tarafından alkol alımının fark edilmeyeceği düşüncesinin yaygın olmasına bağlandı.

Hangi ortamda alkollü içki içtiklerine dair soruya %84'ü arkadaşları ile içtiklerini; neden alkol almak istediniz sorusuna da %80'i hoşuma gittiği için veya merak ettiğim cevabını vermiştir. Bu durum; gençlerin, ailelerinde alkol içimi ile ilgili örnek olmasa dahi arkadaşlarından etkilendiklerini göstermiştir. Özellikle 15-17 yaşta alkol alımına başlamanın %34 gibi bir oran olması; ailelerin, çocukların arkadaş seçimlerinde erken yaşlarda dikkatli ve gözetici tutum göstermeleri gerektiği sonucunu çıkarmaktadır.

Sonuç

Alkol kullanımı, çalışma yaptığımız bölgeye uygun bir şekilde diğer ülkelere göre nispeten daha düşük çıksa da, erkek çocuklar ve ailede alkol kullanımından etkilenme, diğer çalışmalarla uyumluydu. Özellikle 15-17 yaşta alkol alımına başlamanın %34 gibi bir oran olması, ailelerin çocukların arkadaş seçimlerinde erken yaşlarda dikkatli ve gözetici tutum göstermeleri gerektiği sonucunu çıkarmaktadır.

Çıkar çatışması

Bu çalışma hazırlanması sırasında herhangi bir kurum veya kuruluştan destek, teşvik, prim veya sponsorluk alınmamıştır. Herhangi bir çıkar ilişkisi yoktur. Çalışmamın yapımında desteklerini esirgemeyen Sultandağı Meslek Yüksekokul öğretim üyelerine teşekkür ederim.

Kaynaklar

1. Rehm J, Taylor B, Room R. Global burden of disease from alcohol, illicit drugs and tobacco. Drug Alcohol Rev 2006; 25(6):503-513.
2. World Health Organization Global Health Risks: Mortality and Burden of Disease Attributable to

- Selected Major Risks. Geneva, Switzerland: WHO Press., 2009.
3. Nesim Kuğu, Gamze Akyüz, Erdal Erşan, Orhan Doğan. Sanayi bölgesinde çalışan çıraklarda madde kullanımını ve etkileyen etkenlerin araştırılması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2000; 1(1):19-25.
 4. Yörükoğlu A: Gençlik Çağı. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1988.
 5. Holder DH. Alcohol and the Community: A Systems Approach to Prevention. Cambridge University Press, 1998.
 6. Heath AC, Meyer J, Jardine R, Martin NG. The inheritance of alcohol consumption patterns in a general population twin sample: II. Determinants of consumption frequency and quantity consumed. *J Stud Alcohol* 1991; 52(5):425-433.
 7. Prescott CA, Kendler KS. Genetic and environmental contributions to alcohol abuse and dependence in a population-based sample of male twins. *Am J Psychiatry* 1999; 156(1):34-40.
 8. Norström T, Ramstedt M. Mortality and population drinking: a review of the literature. *Drug Alcohol Rev* 2005;24(6):537-547.
 9. Rehm J, Room R, Graham K, Monteiro M, Gmel G, Sempos CT. The relationship of average volume of alcohol consumption and patterns of drinking to burden of disease: an overview. *Addiction* 2003; 98(9):1209-1228.
 10. Anderson P, Cremona A, Paton A, Turner C, Wallace P. The risk of alcohol. *Addiction* 1993; 88(11):1493-508.
 11. Marmot M, Brunner E. Alcohol and cardiovascular disease: the status of the U shaped curve. *BMJ* 1991; 303(6802):565-568.
 12. Maclure M. Demonstration of deductive meta-analysis: ethanol intake and risk of myocardial infarction. *Epidemiol Rev* 1993; 15(2):328-351.
 13. Klatsky AL. Epidemiology of coronary heart disease-influence of alcohol. *Alcohol Clin Exp Res* 1994; 18(1):88-96.
 14. Chick J. Alcohol, health, and the heart: implications for clinicians. *Alcohol* 1998; 33(6):576-591.
 15. Ronksley PE, Brien SE, Turner BJ, et al. Association of alcohol consumption with selected cardiovascular disease outcomes: a systematic review and meta-analysis. *BMJ* 2011; 342, d671.
 16. Baliunas DO, Taylor BJ, Irving H, Roerecke M, Patra J, Mohapatra S, et al. Alcohol as a risk factor for type 2 diabetes: a systematic review and meta-analysis. *Diabetes Care* 2009; 32(11):2123-2132.
 17. Corrao G, Rubbiati L, Bagnardi V, Zambon A, Poikolainen K. Alcohol and coronary heart disease: a meta-analysis. *Addiction* 2000; 95(10):1505-1523.
 18. Poikolainen K. Alcohol and mortality: a review. *J Clin Epidemiol* 1995; 48(4):455-465.
 19. Di Castelnuovo A, Costanzo S, Bagnardi V, Donati MB, Iacoviello L, de Gaetano G. Alcohol dosing and total mortality in men and women: an updated meta-analysis of 34 prospective studies. *Arch Intern Med* 2006; 166(22):2437-2445.
 20. Ronksley PE, Brien SE, Turner BJ, Mukamal KJ, Ghali WA. Association of alcohol consumption with selected cardiovascular disease outcomes: a systematic review and meta-analysis. *BMJ* 2011; 342:d671.
 21. Öztürk, M. Orhan: Ruh Sağlığı ve Bozuklukları; Nuroloji Matbaası; Ankara,1988: 343-344.
 22. Akvardar Y, Turkcan A, Yazman U, Aytaçlar S, Ergor G, Cakmak D. Prevalence of alcohol use in Istanbul. *Psychol Rep* 2003; 92(3 Pt 2):1081-1088.
 23. Akvardar Y, Demiral Y, Ergor G, Ergor A. Substance use among medical students and physicians in a medical school in Turkey. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol* 2004; 39(6):502-506.
 24. Yüksel N, Dereboy Ç, Çifter Y. Üniversite öğrencileri arasında madde kullanımı. *Türk Psikiyatri Derg* 1994; 5:283-286.
 25. Johnston LD, O'Malley PM, Bachman JG. National Survey Results on Drug Use from the Monitoring the Future Study, 1975-1999, College Students and Adults II (ages 19-40). Bethesda, MD: National Institute on Drug Abuse, 2002.
 26. Croen LG, Woensner M, Herman M, Reichgott M. A longitudinal study of substance use and abuse in a single class of medical students. *Acad Med* 1997; 72(5):376-381.
 27. Bulmer SM, İrfan S, Mugno R, Barton B, Ackerman L. Trends in alcohol consumption among undergraduate students at a northeastern public university, 2002-2008. *J Am Coll Health* 2010; 58(4):383-390.
 28. Wechsler H, Lee JE, Kuo M, Seibring M, Nelson TF, Lee H. Trends in college binge drinking during a period of increased prevention efforts. Findings from 4 Harvard School of Public Health College Alcohol Study surveys: 1993-2001. *J Am Coll Health* 2002; 50(5):203-217.
 29. Aitken PP. Alcohol advertising in developing countries. *Br J Addict* 1989; 84:1443-1445.
 30. Coşkunol H. Alkol Bağımlılığı Tanı ve Tedavisi, Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova, İzmir, 1996.

İletişim:

Uzm.Dr. Muhteşem Erol Yayla
Sultandağı İlçe Devlet Hastanesi
Sultandağı, Afyonkarahisar, Türkiye
tel: +90.272.6563293
e-mail: mevayla76@yahoo.com